

MATTI HOLOPAINEN

VAIKUTTAMINEN, VALMISTELU JA PÄÄTÖKSENTEKO – RAHA RATKAISEE?

AMERIKKALAISTA DEMOKRATIAA on arvosteltu voimakkaasti siitä, että raha ratkaisee lopputuloksen sekä presidentinvaalissa että lainsäädäntötyössä. Vaalit voittaa se, jolla on eniten tai ainakin riittävästi rahaa käytettävissään vaalikampanjassa. Aloitteet lainsäädännön muutoksiin tulevat lähes kokonaan erilaisilta etujärjestöiltä. Esitettyjen lainsäädännön muutosten toteutumista edistetään aktiivisella tiedottamisella, markkinoinnilla ja muulla vaikuttamisella. Vastaavan suuntaisia tutkimuksia on julkaistu EU-tason säädösvalmistelusta ja päätöksenteosta.

Suomessa on noussut keskusteluun ajokorttiuudistuksen valmistelu ja lopputulos. Uudistuksen on kerrottu perustuvan ajokorttiliiketoimintaa harjoittavien tahojen etujärjestön teettämän ja rahoittaman selvitykseen. Lopputuloksena ajokortti maksaa merkittävästi enemmän kuin aiemmin ja taloudellisen hyödyn korjaavat em. uudistuksen valmistelussa mukana aktiivisesti olleet yritystahot. Myös kilpailua on siivottu nostamalla vaihtoehtoisen koulutuksen vaatimuksia ja hintoja. Näin tarkasteltuna näyttää siltä, että suomalainen lainsäädäntötyö on samoissa ongelmissa.

Kunnissa samantyyppisiin kysymyksiin törmätään esimerkiksi silloin, kun viranomaisen vastuulla olevien päätösten valmisteluun osallistuu yksityisen intressitahon osoittamia toimijoita. Vaikkapa maankäyttöhankkeessa, kun valmisteluun osallistuu yksityisen intressitahon osoittamia asiantuntijoita.

Kunnallisten palvelujen järjestämisen valmistelu on ajankohtainen ongelma. Kyseessä

ovat erittäin suuret taloudelliset intressit, joissa liikevaihtoa siirretään julkisen tahon ja yksityisten yritysten välillä. Miten turvataan markkinoiden toimivuus? Käytetäänkö puolueettomia asiantuntijoita? Ja mistä semmoisia löytyy?

Keskeinen ongelma niin valtionhallinnon kuin kuntienkin päätöksenteossa on omien resurssien puute. On suuri houkutus tai jopa pakko käyttää tarjottuja ”ilmaisia” resursseja, jotta annetusta valmistelutehtävästä voi selvitä. Myös siinä tilanteessa, että itse voidaan selvityksiä hankkia, vaaditaan erittäin hyvää tilaajaosaamista.

Miten olisi selvitty kuivin jaloin esimerkiksi em. ajokorttiuudistuksesta? Käyttämällä ainoastaan puolueettoman tahon tilaamia ja maksamia selvityksiä? Intressiristiriitojen nostamisella avoimempaan julkiseen keskusteluun ennen päätöksentekoa? Lisää aikaa ja muita resursseja valmisteluun olisi tarvittu näin ulkopuolelta arvioiden. Minimivaatimus on, että julkishallinto tilaa haluamaltaan asiantuntijalta tarvittavat selvitykset. Kustannuksia voi jälkikäteen periä yksityiseltä intressitaholta, jos niin soviin.

Hallitaanko valmistelun ja päätösten aiheuttamat riskit ajassa? Kuka oikeasti ottaa vastuun? Me kansalaiset ja veronmaksajat tietysti.

**Kirjoittaja on maankäytön asiantuntija Suomen Kuntaliitossa.
Sähköposti matti.holopainen@kuntaliitto.fi.**